

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Πολιτικά, Α1.1·8, 1252a1-7· b27-32 & Πολιτικά, Α1.12, 1253a29-39

A1.

α.

1-Σ: τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες

2-Λ: μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη

3-Σ: πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἵπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωνίαι

β. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, ο άνθρωπος διαθέτει από τη φύση του ορισμένα όπλα, όπως είναι η ικανότητα για ορθή σκέψη και σωστό τρόπο συμπεριφοράς. Ωστόσο, η φυσική προδιάθεση του ανθρώπου για το αγαθό δεν σημαίνει και ότι θα καταλήξει οπωσδήποτε σε αυτό. Ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει τον νου και τις ικανότητές του και για το κακό.

B1.

Η πολιτική λειτουργία έχει τις ρίζες της σε μια τάση που εμπεριέχεται στη φύση του ανθρώπου (φύσει μὲν οὖν ἢ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν). Από κει και πέρα έρχεται η έλλογη βούληση ορισμένων ανθρώπων από τους οποίους συγκροτείται πρωτογενώς η κοινότητα (οἱ πρῶτοι συστήσαντες) και αυτό είναι κάτι που και πάλι ανάγεται στη φυσική ανθρώπινη δημιουργικότητα. Ο Αριστοτέλης δεν αντιφάσκει όταν υποστηρίζει ότι οι πόλεις-κράτη είναι και φυσικές κοινωνίες και προϊόντα σκόπιμης επινοητικότητας. Δεν εννοεί δηλαδή ότι οι πολιτικές κοινωνίες είναι φυσικές με τον ίδιο τρόπο που είναι φυσικές οι αποικίες των μυρμηγκιών ή τα σμήνη των μελισσών, δηλαδή ως προϊόντα ενστίκτου, αλλά ότι έχουν σχηματιστεί για να υπηρετήσουν κάποια φυσική ανάγκη, την ανάγκη λ.χ. της επιβίωσης σε συνδυασμό με την ανάγκη για μια καλή ζωή. Έτσι, η κοινωνία της πόλεως που γεννήθηκε από συνδυασμούς οικογενειών και κωμών, δεν υπηρέτησε μόνο τη φυσική ανάγκη της επιβίωσης ακόμη πιο αποτελεσματικά, αλλά υπηρέτησε και τον πρόσθετο σκοπό να δοθεί στα μέλη της η δυνατότητα να ζουν καλά (τὸ εὖ ζῆν). Άρα, άλλο πράγμα η «φυσική» ιδιότητα, η «φυσικότητα» της πόλης με την έννοια του «τέλους», και άλλο η «κατασκευή» και η «συγκρότησή» της. Για το τελικό δηλαδή αποτέλεσμα είναι απαραίτητα δύο πράγματα: η «φύση» και η «τέχνη»· κάτι παραπάνω: η συνεργασία «φύσης» και «τέχνης». Δεν είναι, επομένως, παράξενο που η πόλη για τον Αριστοτέλη είναι συγχρόνως αποτέλεσμα και έμφυτης τάσης και ανθρώπινο δημιούργημα. [234 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Σοφοκλής, *Οιδίπους τύραννος*, στ. 873-896

Σύμφωνα με τον Χορό στο απόσπασμα από την τραγωδία *Οιδίπους τύραννος* του Σοφοκλή, η «ύβρη φυτεύει τύραννο». Όταν δηλαδή η *ύβρις* φτάνει στο σημείο να προσβάλλει το κύρος των αιώνιων νόμων και των ηθικών αρχών που διέπουν τις πολιτικές κοινωνίες, τότε γεννά τον τύραννο, αυτόν που εξουσιάζει πλέον με τη βία, και πορεύεται προς τον δρόμο της αναπόδραστης τιμωρίας. Ο υβριστής, όταν φθάσει στο υψηλότερο βάθρο της υπεροψίας και της ασέβειας, καταπίπτει στο βάραθρο της ολοκληρωτικής συμφοράς. Το ίδιο ισχύει και για όλους όσοι εξισώσουν το δίκαιο με το άδικο ή κερδίζουν παράνομα κέρδη απολαμβάνοντας τον οίστρο που τους δίνει η εξουσία. Συνεπώς, ο Χορός εδώ με έμμεσο τρόπο αποδίδει τις ανήθικες πράξεις των ανθρώπων στην αλαζονεία της εξουσίας, στην υπεροψία και την ασέβεια προς τους θεούς και στην επιθυμία για άνομα κέρδη. Παρόμοια και ο Αριστοτέλης στο δεύτερο κείμενο από τα *Πολιτικά* αποδίδει τις αιτίες της άδικης συμπεριφοράς στη ροπή πολλών ανθρώπων προς τις ερωτικές ηδονές και την πλεονεξία (*πρός άφροδίσια και έδωδην χείριστον*). Όταν ο άνθρωπος δεν πραγματώνει τη φύση του και ουσιαστικά την έχει απωλέσει (*χωρισθείς νόμου και δίκης*) καταλήγει να γίνεται το χειρότερο από όλα τα έμβια όντα (*άνοσιώτατον και άγριώτατον*). Ο άνθρωπος είναι ανώτερος από όλα τα έμβια όντα, μόνο όταν με τη λογική υπερβαίνει την πρωτόγονη κατάσταση στην οποία συχνά τον οδηγούν οι ενστικτώδεις ενέργειες (*ό δέ άνθρωπος όπλα έχων φύεται φρονήσει και άρετῆ*). Η λογική είναι αυτή που τον οδηγεί να ζει σύμφωνα με τον νόμο και τη δικαιοσύνη. Αυτό σημαίνει ότι με την κυριαρχία του νόμου ελέγχονται και υποτάσσονται οι παθολογικές ορμές και ορέξεις, ενώ ο άνθρωπος *χωρισθείς νόμου και δίκης*, αν απομακρυνθεί από τον νόμο και τη δικαιοσύνη, επιστρέφει στην πρωτόγονη κατάσταση. Τότε δικαιολογημένα χαρακτηρίζεται ως το πιο ανόσιο και άγριο ζώο (*χείριστον πάντων*), αφού στρέφεται πλέον στην υπερβολή και στην αδικία, διαπράττοντας, επομένως, ύβρη σύμφωνα με τα λεγόμενα του Χορού. [309 λέξεις]

B3. α-Σ, β-Λ, γ-Σ, δ-Λ, ε-Σ

B4. *συνεστηκυϊαν, συστήσας – χάριν – περιέχουσα, έχουσα, έχων – καλουμένη – έπος, είπειν*